



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI



No9
2025

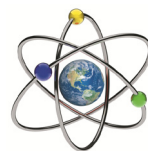
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

PSIXOLOGIYA YO'NALISHI



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



*Elektron nashr. 55 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapiirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

*Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)*

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №136361



MUNDARIJA

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING INTELLEKTUAL RIVOJLANISHIDA PEDAGOG SHAXSINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	8
Ashurov Ramzidin Ramazonovich	
SUITSIDIAL HOLATLARNI KELTIRIB CHIQARUVCHI OMILLAR	11
Sadilloev Odiljon Oripovich	
MAHKUM SHAXSINING IJTIMOY-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI O'RGANISH YUZASIDAN ILMIY TAHLILLAR	15
Turdiyev Zafar Erkinovich	
TALABALARDA KORRUPTION XULQ-ATVORGA IJTIMOY-PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI	18
Xamidov Mansurjon Abduxalilovich	
AYOLLARDA KETISH ISTAGI FENOMENI VA MIGRATSIYA MOTIVLARINING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI (ICHKI MIGRANT AYOLLAR MISOLIDA)	21
Sadullayeva Jamilaxon Ibodilla qizi	
HARBIY XIZMATCHILARDA PSIXIK O'ZINI O'ZI BOSHQARISH DOIRASIDA PSIXOLOGIK HIMOYA MEXANIZMLARINING QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI.....	30
Qiyomxo'jayeva Madina Rustambek qizi	
NAMANGAN OILALARIDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK TAVSIFI	35
Turg'unboyeva Azizaxon G'ulomovna	
PROFILAKTIKA INSPEKTORLARI KASBIY FAOLIYATIDA PSIXOLOGIK BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISH	39
Berdiyeva Raxima Shakarboyevna	
O'ZBEKISTON PSIXOLOGLARI TADQIQOTLARIDA EMOTSIONAL HOLATLAR VA AYBDORLIK HISSINING PSIXOLOGIK TAHLILI	44
Sultanova Said Muhiddin qizi	
DEVIANT XULQLI YOSHLARNING IJTIMOY MOSLASHUV MEXANIZMLARIDA HISSIY-IRODAVIY JIHATLARNING AHAMIYATI	47
Zaripova Zilola Erkin qizi	
Shaxsda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqishning psixologik aloqadorligi	51
Yuldasheva Nilufarxon Sherqo'zi qizi	



SHAXSDA IMPOSTER SINDROMI VA SALBIY BAHOLANISHDAN QO'RQISHNING PSIXOLOGIK ALOQADORLIGI

Yuldasheva Nilufarxon Sherqo'zi qizi

Renessans ta'lim univeristeti Pedagogik ta'lim va psixologiya kafedrası
v.b dotsenti., PhD
ORCID: 0000-0001-7146-1347

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda shaxsda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish metodikasi o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik tahlil qilindi. Tadqiqot namunasi 564 nafar ishtirokchini (N=564) qamrab oldi. O'lchov natijalari imposter sindromi darajasi va salbiy baholanishdan qo'rqish ko'rsatkichlari o'rtasida ijobiy va o'rtacha kuchli korrelyatsion bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi ($r=0,450$; $p<0.01$). Bu esa shuni anglatadiki, shaxsning o'zini "soxta" deb his qilishi va muvaffaqiyatlarini inkor etishi, boshqalarning salbiy bahosidan qo'rqishi bilan sezilarli darajada chambarchas bog'liqdir. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, imposter sindromi ko'pincha ijtimoiy baholanishdan xavotirlanish va tanqidni qabul qilishdagi qiyinchiliklar bilan birga namoyon bo'ladi. Mazkur tadqiqot natijalari shaxsiy rivojlanish, psixologik yordam va ta'lim tizimida qo'llanilishi mumkin bo'lgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: imposter sindromi, salbiy baholanish, qo'rquv, psixologik aloqadorlik, shaxs.

Abstract: This study analyzed the relationship between impostor syndrome and the fear of negative evaluation in individuals. The sample included 564 participants (N=564). The measurement results revealed a positive and moderately strong correlation between the level of impostor syndrome and indicators of fear of negative evaluation ($r=0.450$; $p<0.01$). This suggests that feeling like a "fraud" and denying one's achievements are significantly associated with the fear of negative judgment from others. The findings indicate that impostor syndrome is often accompanied by social evaluation anxiety and difficulties in accepting criticism. These results provide an important scientific basis for developing practical recommendations in the fields of personal development, psychological support, and the education system.

Key words: impostor syndrome, negative evaluation, fear, psychological relationship, personality.

Аннотация: В данном исследовании проанализирована взаимосвязь между синдромом самозванца и методикой страха негативной оценки у личности. В выборке приняли участие 564 респондента (N=564). Результаты измерений показали наличие положительной и средней по силе корреляционной связи между уровнем синдрома самозванца и показателями страха негативной оценки ($r=0,450$; $p<0.01$). Это означает, что ощущение себя «самозванцем» и отрицание собственных достижений значительно связано со страхом негативной оценки со стороны окружающих. Полученные данные указывают, что синдром самозванца часто проявляется вместе с тревожностью по поводу социальной оценки и трудностями в принятии критики. Результаты данного исследования могут служить важной научной основой для разработки практических рекомендаций в сфере личностного развития, психологической помощи и системы образования.

Ключевые слова: синдром самозванца, негативная оценка, страх, психологическая взаимосвязь, личность.

KIRISH

So'nggi yillarda psixologiya sohasida shaxsning o'zini idrok etishi, ijtimoiy munosabatlardagi o'rni va hissiy barqarorligi masalalari keng tadqiq etilmoqda. Shulardan biri — imposter sindromi bo'lib, u shaxsning o'z yutuqlarini inkor etishi, ichki shubhalar bilan kurashishi va o'zini "soxta" yoki yetarlicha qobiliyatli emas, deb his etishi bilan tavsiflanadi. Bunday holat ko'pincha yuqori natijalarga erishgan shaxslar orasida kuzatiladi va ularning o'zini qadrlash darajasiga, shuningdek, kasbiy hamda shaxsiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Boshqa tomondan, shaxsning salbiy baholanishdan qo'rqishi ham muhim psixologik omil sifatida e'tiborga olinadi. Bu holat odamning ijtimoiy vaziyatlarda o'zini erkin namoyon qila olmasligi, atrofdagilarning fikridan

ortiqcha tashvishlanishi va natijada o'zini cheklashga moyilligi bilan xarakterlanadi. Mazkur xususiyat ko'pincha ijtimoiy tashvish, o'zini qadrlashning pastligi va stress darajasining ortishi bilan bog'liqdir.

Imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqishning umumiy psixologik ildizlari mavjud bo'lishi mumkin. Chunki ikkala omil ham shaxsning o'zini baholash jarayonlari, ijtimoiy ta'sirga sezuvchanlik va ichki xavotir darajasi bilan bevosita bog'liq. Shu sababli ularning o'zaro aloqadorligini aniqlash psixologik diagnostika va amaliy yordam ko'rsatishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur tadqiqotda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish o'rtasidagi bog'liqlik empirik jihatdan tekshirildi hamda ularning o'zaro ta'siri statistik tahlil yordamida namoyon qilindi. Olingan natijalar shaxs psixologiyasini chuqurroq tushunish, shuningdek, ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqishda nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Imposter sindromi ilk bor Klans va Aym [1] tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan bo'lib, u shaxsning o'z yutuqlarini ichki qadr-qimmatiga bilan bog'lay olmasligi va muvaffaqiyatlarini tashqi omillar — omad, tasodif yoki boshqalarning yordamiga nisbat berishi bilan tavsiflanadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, imposter sindromi ko'pincha yuqori akademik yoki kasbiy natijalarga erishgan shaxslar orasida uchraydi va bu holat ularning psixologik farovonligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi [2].

Imposter sindromi ko'pincha o'zini past baholash, yuqori tashvish darajasi va o'ziga nisbatan ortiqcha tanqidchanlik bilan bog'liqdir. Shu bilan birga, bu sindrom o'z-o'zini boshqarish mexanizmlarining yetarlicha shakllanmaganligini ham ko'rsatadi. Ayrim tadqiqotlar imposter sindromining ayollar va yosh mutaxassislar orasida ko'proq uchrashini ta'kidlaydi [3].

Salbiy baholanishdan qo'rqish tushunchasi

Salbiy baholanishdan qo'rqish (Fear of Negative Evaluation – FNE) konsepsiyasi ijtimoiy tashvish buzilishining asosiy komponentlaridan biri sifatida ko'riladi [4]. Bu holat shaxsning ijtimoiy vaziyatlarda boshqalarning tanqidi yoki salbiy fikridan ortiqcha tashvishlanishini anglatadi. FNE yuqori bo'lgan shaxslar odatda ijtimoiy vaziyatlardan qochishga, o'z fikrini erkin bildirmaslikka yoki xatolardan ortiqcha qo'rqishga moyil bo'ladi.

Ilmiy adabiyotlarda FNE o'zini past baholash, ijtimoiy xavotir va depressiv simptomatika bilan sezilarli darajada bog'liq ekanini ko'rsatib o'tilgan [5]. Shuningdek, u kasbiy muvaffaqiyatlar, ta'lim jarayoni va shaxslararo munosabatlarga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish o'rtasidagi bog'liqlik

Nazariy jihatdan imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqishning umumiy mexanizmlari mavjud. Har ikkisi ham shaxsning o'zini baholash jarayonlarida ichki nomutanosiblik, o'ziga ishonchsizlik va tashqi bahoga haddan tashqari sezgirlik bilan bog'liq. Empirik tadqiqotlar ham bu ikki konstruktsiya o'rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjudligini ko'rsatadi [7].

Demak, imposter sindromidan aziyat chekayotgan shaxslar boshqalarning salbiy fikri va tanqididan ko'proq xavotirlanishi tabiiydir. Aksincha, ijtimoiy baholanishdan doimiy ravishda qo'rqadigan shaxslar o'z yutuqlarini yetarlicha qadrlay olmay, o'zini "soxta" sifatida his qilishi mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda jami 564 nafar ishtirokchi (N=564) qatnashdi. Respondentlar turli yosh, jins va kasbiy yo'nalishdagi shaxslarni qamrab olgan bo'lib, ular tasodifiy tanlash usuli asosida jalb etildi. Ishtirokchilarga tadqiqotning maqsadi tushuntirildi va ularning roziligi olindi.

Psixodiagnostik o'lchovlar sifatida ikki asosiy metodika qo'llanildi. Birinchidan, imposter sindromini aniqlash uchun Klans va Aym tomonidan ishlab chiqilgan S.Klansning "Imposter sindromi testi" adaptatsiya qilingan shaklda ishlatildi. Ushbu metodika yordamida shaxsning o'z yutuqlarini qadrlash darajasi, muvaffaqiyatlarni ichki omillarga bog'lash qobiliyati hamda o'zini "soxta" sifatida his etish ko'rsatkichlari o'lchandi. Ikkinchidan, salbiy baholanishdan qo'rqish darajasini aniqlash uchun M.R.Learining "Salbiy baholanishdan qo'rquv shkalasi" asosida tuzilgan so'rovnoma qo'llanildi. Mazkur shkala shaxsning ijtimoiy vaziyatlarda boshqalarning tanqidi yoki salbiy munosabatidan tashvishlanish darajasini baholashga xizmat qildi.

O'tkazilgan so'rovnomalarda respondentlarga bosma va onlayn shaklda taqdim etildi hamda javoblar anonim tarzda yig'ildi. Olingan ma'lumotlar SPSS 26.0 statistik dasturi yordamida qayta ishlanib, deskriptiv ko'rsatkichlar (o'rtacha qiymat, dispersiya, standart og'ish) hisoblab chiqildi. Shuningdek, imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish o'rtasidagi o'zaro aloqadorlikni aniqlash uchun Pearson korrelyatsiya koeffitsienti qo'llanildi.



TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish o'rtasida ijobiy va o'rtacha kuchli korrelyatsiya mavjud ($r = 0,450$; $p < 0.01$). Bu natija psixologik jihatdan shuni anglatadiki, o'zini "imposter" sifatida his qiluvchi shaxslar ko'pincha boshqalarning salbiy bahosidan ortiqcha tashvishlanadilar (1-jadval). Ularning muvaffaqiyatlarini ichki qobiliyat va mehnat mahsuli sifatida emas, balki tashqi omillar — tasodif, omad yoki boshqalarning yordami bilan izohlashi, ularda o'zini "soxta" deb bilish hissin kuchaytiradi. Bu holat esa, tabiiy ravishda, atrofda gilarning bahosiga nisbatan yuqori sezuvchanlikni keltirib chiqaradi.

1-jadval. Shaxsda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish metodikasining o'zaro aloqadorligi namoyon bo'lishi (N-564)

Ko'rsatkichlar	Imposter sindromi
Salbiy baholanishdan qo'rquv	0,450**

Izoh: ** - $p < 0.01$

Shuningdek, ushbu bog'liqlik shaxsning o'zini baholash jarayonlaridagi nomutanosiblikni ko'rsatadi. Imposter sindromiga ega shaxs o'z yutuqlariga ishonmaydi va ularni qadrlay olmaydi, shu sababli u har qanday tanqid yoki salbiy fikrni o'z shaxsiy qiymatini pasaytiruvchi omil sifatida qabul qiladi. Natijada, salbiy baholanishdan qo'rqish uning tashvishlarini yanada kuchaytiradi.

Bu izoh shuni ko'rsatadiki, imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish bir-birini o'zaro mustahkamlovchi omillar bo'lib, shaxsning ichki psixologik barqarorligiga va ijtimoiy moslashuviga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Demak, shaxsda imposter sindromi qanchalik kuchli bo'lsa, salbiy baholanishdan qo'rqish ham shunchalik yuqori darajada namoyon bo'lishi ehtimoldan xoli emas.

XULOSA VA TAKLIFLAR

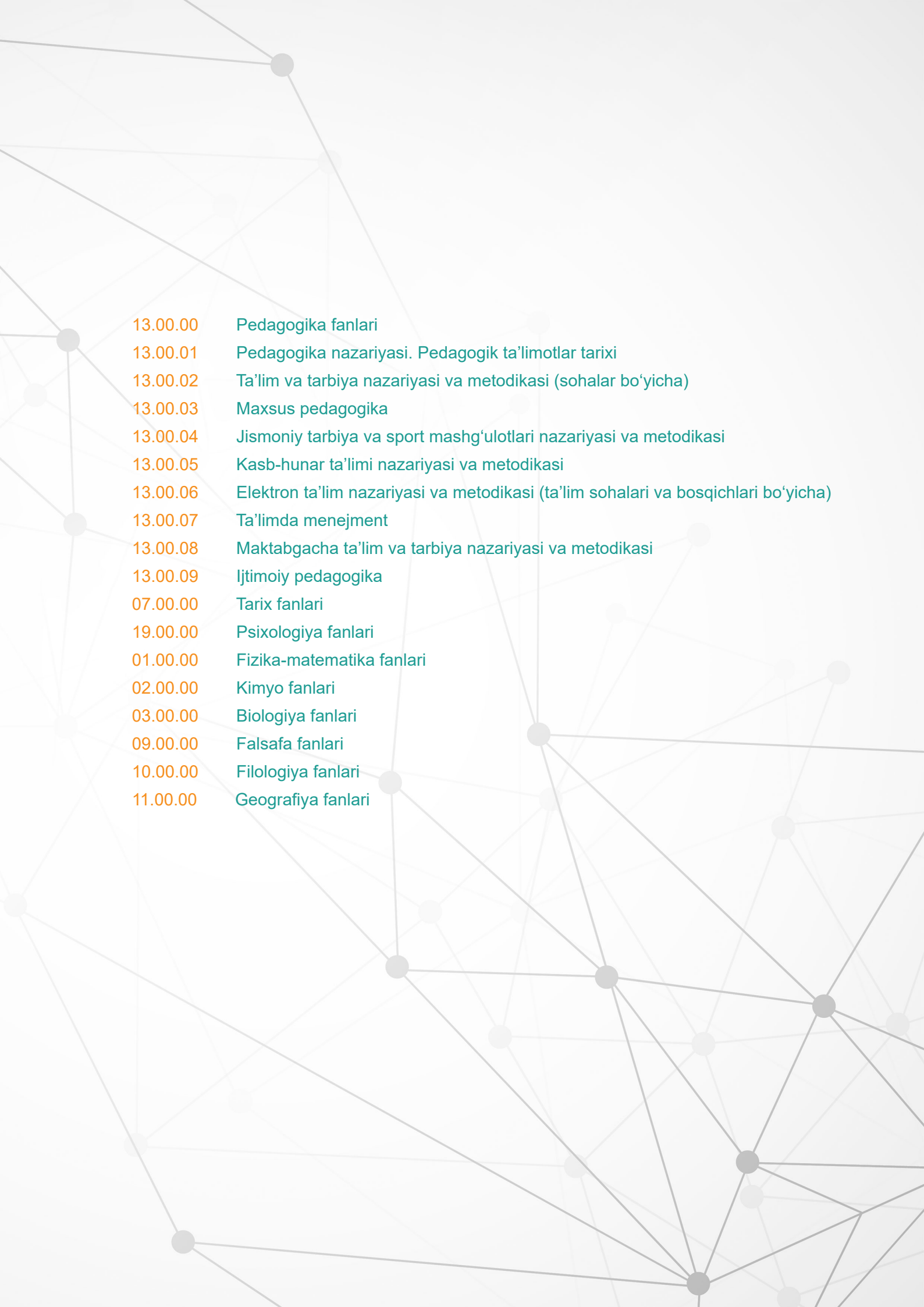
O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, shaxsda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqish o'rtasida sezilarli darajada ijobiy va o'rtacha kuchli bog'liqlik mavjud. Bu shuni anglatadiki, o'zini "imposter" sifatida his qiluvchi shaxslar ko'pincha boshqalarning salbiy bahosidan kuchliroq xavotirlanadilar, tanqidni qabul qilishda qiyinchiliklarga duch keladilar va o'z yutuqlarini qadrlashda muammolarga ega bo'ladilar.

Mazkur natijalar shaxsning o'zini idrok etish jarayonlari, o'ziga bo'lgan ishonch darajasi va ijtimoiy muhitga moslashuvda imposter sindromi va salbiy baholanishdan qo'rqishning o'zaro ta'sirini ochib beradi. Shu boisdan, psixologik amaliyotda ushbu ikki omilni birgalikda inobatga olish shaxsning hissiy barqarorligini mustahkamlash, o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish va ijtimoiy faoliyatda samaradorligini yuksaltirish uchun muhimdir.

Tadqiqot natijalari ta'lim tizimi, kasbiy rivojlanish hamda psixologik maslahat amaliyotida qo'llanilishi mumkin bo'lib, shaxsning ichki resurslarini rivojlantirish, tanqidni konstruktiv qabul qilishni o'rgatish va o'z yutuqlarini qadrlash ko'nikmalarini shakllantirishda ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Clance, P. R., & Imes, S. A. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 15(3), 241–247. <https://doi.org/10.1037/h0086006>
2. Sakulku, J., & Alexander, J. (2011). The Impostor Phenomenon. *International Journal of Behavioral Science*, 6(1), 73–92.
3. Parkman, A. (2016). The imposter phenomenon in higher education: Incidence and impact. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 16(1), 51–60.
4. Watson, D., & Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(4), 448–457. <https://doi.org/10.1037/h0027806>
5. Weeks, J. W., Heimberg, R. G., & Rodebaugh, T. L. (2008). The Fear of Positive Evaluation Scale: Assessing a proposed cognitive component of social anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 22(1), 44–55. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2007.08.002>
6. Thompson, T., Davis, H., & Davidson, J. (2000). Attributional and affective responses of impostors to academic success and failure outcomes. *Personality and Individual Differences*, 29(5), 883–898. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00238-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00238-6)
7. McGregor, L. N., Gee, D. E., & Posey, K. E. (2008). I feel like a fraud and it depresses me: The relation between the imposter phenomenon and depression. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(1), 43–48. <https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.1.43>



13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari



MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.